

Ahir va morir a París el general Primo de Rivera Ha mort el Dictador

La notícia del dia a la qual els periòdics han de concedir una importància màxima és la d'haver mort el general Primo de Rivera, qui fa encara pocs dies ocupava el lloc més alt en la governació de l'Estat espanyol a conseqüència del seu cop d'audàcia perpetrat el 13 de setembre de 1923. Negariem l'evidència si no dièiem que la nova ha causat una enorme sensació. Amics i enemics del marquès d'Estella l'hauran rebuda amb emoció perquè representa la desaparició de una figura històrica d'un relleu extraordinari per bé que la seva vàlua sia de tot punt discutible. Nosaltres, que ens comptem entre els enemics i hem tingut de patir les persecucions que ell i els seus homes han posat en joc durant llur actuació, no hem pogut reprimir un sentiment de pietat bon punt hem sabut que era cadàver, deixant-nos portar del respecte que a tothom inspiren els morts. Es clar que en el mateix moment ha desfilat per la nostra imaginació tota l'obra de la Dictadura que ell instaurà i dirigia i hem pensat en la tasca negativa que havia portat a cap, i també s'ha renovat el criteri que més d'un cop havíem volgut exterioritzar que el general Primo de Rivera era un impetuós equivocac, víctima, a vegades, dels homes que el rodejaven o el representaven fins els més baixos graons del règim imperant i als quals havia concedit carta blanca per a obrar.

Nosaltres, catalans, hem de guardar, per força, un record desagradable del general Primo de Rivera. Si en els altres pobles d'Espanya va fer-se sentir la duresa injusta de la seva actuació, Catalunya portarà roent en la carn del seu poble l'empremta d'aquests sis anys i mig de martiri i l'opressió. Els homes que havien assalut els càrrecs públics, aquesta mena de policia indígena, podien satisfer tots llurs odis i passions sempre que ho feien en nom d'un patriotisme especial, fet a mida per llurs concupiscències. El Dictador no va tenir mai un mot de desautorització contra aquests esbirros i, piadosament pensant, avui volem creure que fou per ofuscació.

Ens cal remarcar que la mort de Primo de Rivera ha coincidit amb dos fets veritablement extraordinaris, un d'ordre espiritual i altre d'ordre material. És el primer l'acte de reparació que ahir mateix tingué lloc a l'Exposició de Barcelona. L'Orfeó Català amb la seva gloriosa senyera fou aclamat pel poble en el concert del Palau Nacional, com a premi al sacrifici i conhort a la persecució de que durant la Dictadura havia estat víctima. L'Orfeó Català, una de les nostres entitats representatives, triomfava de nou, tornava a l'amor dels catalans quan encara el cadàver del Dictador caigut era calent, com si la Justícia divina hagués volgut ajuntar aquests dos fets en una mateixa data.

L'altre, l'esdeveniment, d'ordre material, és l'aparició de la nota oficial del ministre de Finances en la qual es posa de relleu tota l'obra de la Dictadura en l'administració de l'Estat, com un reflex del que hem de trobar més tard en la depuració que s'està portant a cap amb caràcter general.

Primo de Rivera ha estat cridat a retre comptes davant del Jutge Suprem. Totes les seves obres han estat pesades amb aquelles balances que no fallen mai. Que l'arrepentiment hagi decidit la balança i Déu l'hagi perdonat.

Informació telefònica de l'Agència Fabra

La primera notícia

París, 16. — Aquest matí, a les 10,35, ha mort en aquesta capital el general Primo de Rivera.

Més detalls de la mort

París, 16. — El general Primo de Rivera ha mort sobtadament d'una embolia cerebral aquest matí, a les 10,35, a l'Hotel Pont Royal, Rue du Bac, número 39, on residia des de la seva arribada a París. Res donava a entendre la fi prematura que amenaçava a l'exdictador d'Espanya.

Aquest matí, a les set, quan es despertà, sentint molta gana, demanà un fort desdormir, cosa desacomunada en ell, doncs als matins acostumava a desdormir-se lleugerament. Prengué el desdormir al llit. Després es sentí sobtadament malalt, i les seves dues filles, que es trobaven prop d'ell, avisaren ràpidament al doctor Bandelac de Pariente. Aquest era metge del Consolat i amic particular del general Primo de Rivera.

El metge acudí ràpidament a l'hotel on s'hostatjava el general Primo de Rivera i tot seguit pujà a la cambra del malalt, veient, tan prompte reconegué al malalt, que la ciència no podia fer res per a salvar-lo. L'exdictador d'Espanya morí a les 10,35 sense haver recuperat el coneixement.

Amb ocasió de la seva sortida, tenia anunciat per aquesta tarda, a l'hotel on

s'hostatjava un té a honor de diferents amics i personalitats franceses i espanyoles que tractà durant la seva residència a París. Entre les personalitats que havien d'assistir al te es contaven el mariscal Petain, l'ambaixador d'Espanya a París senyor Quiñones de León, l'exministre d'Agricultura senyor Hennessy, el senyor André Citroën i altres persones.

El seu fill Miquel no es trobava al hotel al morir el seu pare. Arribà pocs moments després.

Al conèixer-se a París la notícia de la mort del general Primo de Rivera produí enorme sensació. Tots els periòdics de la nit publiquen extenses biografies del general Primo de Rivera i els fets més sortints de la seva vida militar i civil.

Nombroses personalitats han desfilat per l'hotel, per a firmar en els plecs col·locats a l'hall del mateix.

Les darreres hores

París, 16. — El general Primo de Rivera donava cada dia un passeig a peu pels encontorns de París i feia tots els àpats a l'hotel. No anava mai al teatre. Unicament el dijous passat estigué en un teatre per a veure l'obra de Edmond de Rostand «Cyrano de Bergerac».

Ahir a la nit va sortir i sopà en un gran restaurant de l'Avinguda de la Opera, tornant a l'hotel a les deu de la nit. Sopà en companyia del doctor Bandelac de Pariente, que l'acompanyà fins a la seva habitació. Després de sopar, abans d'allitar-se, el general Primo de Rivera va pendre un vas de llet.

Anit, abans d'allitar-se, se sentia ja lleugerament indisposat, i aquest matí, després del desdormir, segurament es trobà malament, doncs ho demostra el fet de que, en marxar les seves filles per anar a missa, els indicà que no tardessin molt. Quan tornaren les dues filles a l'hotel ja el trobaven al llit i davant el mal aspecte que presentava el general, avisaren immediatament a un metge veí, el doctor Bandelac i el capellà Pinilla, de la missió espanyola. Aquest sacerdot no pogué prestar els auxilis de la religió al general Primo de Rivera, doncs ja havia mort quan arribà a l'hotel.

El general tenia de marxar dimarts cap a Francfort, per a sotmetre's a un tractament contra la diabetes.

El president de la República, Mr. Doumergue, envià a un dels seus ajudants per a donar el pesam. També enviaren els seus representants el president del Consell, Mr. Tardieu, i el ministre d'Afers estrangers, Mr. Briand.

Estigueren personalment a l'hotel el prefecte de policia, Mr. Chiappi; don Josep de Cubas, cònsul general d'Espanya; l'ambaixador senyor Quiñones de León; el duc d'Alba, ministre d'Estat espanyol que es troba a París; l'ex-president de la República Argentina, senyor Alvear, i nombroses representacions de la colònia espanyola i hispano americana.

Aquesta tarda el cos del general ha estat embalsamat. Serà traslladat a Espanya demà a la nit, on serà enterrat en el panteó de la família, segons desig de la mateixa.

Ha estat embalsamat el cadàver

París, 16. — Aquesta tarda, en presència del doctor Bandelac de Pariente, de nostre ambaixador Quiñones de León i del personal de l'Ambaixada espanyola, ha estat embalsamat el cadàver del marquès d'Estella.

A l'hotel s'ha instal·lat la capella ardent on durant tota la nit han estat veïllant el cadàver els fills del difunt general, personal de l'Ambaixada i amics particulars.

Una de les primeres personalitats franceses que major sentiment ha demostrat per la mort del marquès d'Estella ha estat el mariscal Petain, que durant la seva estada a París l'havia acompanyat moltes estones.

La notícia a Madrid

Madrid, 16. — Des de les dues de la tarda circulà per Madrid la notícia de que havia mort a París el general Primo de Rivera. El rumor s'escampà per tot arreu, i dissortadament tingué confirmació.

Segons les nostres notícies, el general Primo de Rivera s'aixecà aquest matí per a fer la seva vida normal. Moments després de les deu, les seves filles sortiren del seu domicili per a oír missa, deixant al general la premsa. Quan tornaren, el seu pare ja havia mort, desenrotllant-se una escena de dolor.

La notícia a Madrid causà enorme sensació, comentant-se en els passeigs, en els braus, en el futbol, en el teatre i en els cafès. Ha estat el comentari del dia.

En el domicili del general Primo de Rivera, a Madrid, on resideix el seu fill Josep Anton, s'hi trobaven aquesta tarda els seus germans donya Maria i don

Josep, els seus cunyats senyors de Heredia i el senyor Gavilan, president de la Unió Patriòtica.

Segons hem pogut esbrinar, a dos quarts d'una de la tarda reberen un telegrama urgent de París en el qual se'ls manifestava que el general es trobava molt greu. El segon telegrama, rebut moments després, donava més detalls, i en ell es deia que quan les filles retornaren al seu domicili, després de donar un passeig, trobaven al marquès d'Estella sentat en una butaca, caigudes les ulleres i uns papers a terra. Varen creure que s'havia dormit, però en acostar-s'hi es donaren compte de que el seu pare presentava un aspecte estrany. S'hi ben aproparen, i en donar-se compte de que no respirava, cridaren al seu germà Miquel, el qual entrà ràpidament a l'habitació. S'avisà, sense perdre temps, al metge de l'ambaixada d'Espanya, senyor Bandelac de Pariente, i aquest no pogué més que certificar que el general Primo de Rivera havia mort d'una embolia cerebral, derivada de l'enfermetat diabètica que patia.

Com hem esmentat abans, la notícia de la mort del marquès d'Estella s'escampà per Madrid ràpidament; arribant a Palau molt aviat.

El Rei va escriure una llarga carta a don Josep Antoni, fill del general. Dita carta el Sobirà l'envià per mitjà del seu ajudant senyor Gallarza. Encara que, com és natural, s'ignora el contingut de la mateixa, podem avançar que la carta està redactada en termes molt carinyosos i el Rei es lamenta de la pèrdua de Primo de Rivera, dient que s'crificà la salut per la pàtria, doncs per excés de treball no podia atendre a la seva enfermetat.

En automòbil han sortit cap a París el general Sanjurjo; el que fou secretari del Marquès d'Estella, comandant Miquel Lacuerda, i el senyor Cuervo, per a fer se càrrec del cadàver.

Per acord de la família, demà el cadàver sortirà cap a Madrid, on arribarà el dimarts a la nit. A l'estació del Nord s'hi establirà una capella ardent, on quedarà el fèretre tota la nit i el matí del dimecres se celebrarà la missa de «corpore insepulto», procedint-se després a l'enterrament del general, el qual rebrà sepultura en el panteó de la família en el cementiri de Sant Llorenç.

Aquest són els acords de la família. No se sap encara els acords que adoptarà el Govern.

En la Unió Patriòtica es convocà a reunió en saber-se la notícia. S'ha acordat que demà surti un tren especial, en el qual aniran molts elements de la Unió Patriòtica, entre ells el senyor Gavilan i molts directius i representants de tots els districtes, per anar fins a la frontera, on recolliran el cadàver. S'ha telegrafiat a totes les Unions Patriòtiques del Nord per que surtin a les estacions a tributar llurs respectes al cadàver.

El capità general de Barcelona ha tramès a la família del general Primo de Rivera un sentit telegrama de pesam.

Hem pogut parlar amb el doctor Quintana, qui era metge del general Primo de Rivera. Aquest senyor ens ha manifestat que el general Primo de Rivera patia, des de fa quatre o cinc anys, una diabetis, havent pogut observar, l'esmentat metge, fins de 18 a 20 grams de sucre per 1.000 d'orina. Això fou durant el curs normal de l'enfermetat, però durant aquests darrers temps, motivat pels disgustos i preocupacions del moment polític, havia pogut apreciar que el sucre que contenia a l'orina era de 67 per mil, apreciand-se ja la suma gravetat en el desenrotllament de l'enfermetat.

Ens manifestà, també, que el grip que havia patit el general a París era febril, i fou acompanyat de disnea, i que el colapse o embolia que li ha causat la mort era el perill a que estava exposat en tot el període àlgid de l'enfermetat el general Primo de Rivera. De manera que ha estat la mort natural que esperava el metge, donat l'estat de gravetat de l'il·lustre malalt.

Ens manifestà, per últim, el senyor Quintana, que el general Primo de Rivera no pogué atendre a la seva enfermetat per les seves moltes ocupacions, i no es pogué cuidar com era degut, avançant així la seva fi.

La família ha telegrafiat a un fill del general Primo de Rivera, don Ferran, que està en Cabo Juby, donant-li la fatal notícia.

Els exministres de la Dictadura

Madrid, 16. — En el domicili de l'exministre de la Dictadura, senyor Yanguas, s'ha celebrat aquesta tarda una reunió, a la qual han assistit tots els exministres de la Dictadura, excepte el senyor Calvo Sotelo, que es troba a París, doncs marxà fa dos o tres dies, i el senyor Martínez Anido.

Han acordat els exministres marxar tots ells en el tren especial que organitza la Unió Patriòtica per a la frontera, i allà recollir el cadàver del general Primo de Rivera.

També han acordat llançar unes declaracions com a ciutadans al país, i igualment faran constar el seu sentiment per la pèrdua del general i gran patrici, així com l'orgull per haver col·laborat en el Govern d'Espanya. També faran patent la seva solidaritat a tota l'obra del Govern que realitzà el general Primo de Rivera.

Diu el President del Consell

Madrid, 16. — El general Berenguer indicà que era prematur poder dir la data d'arribada de les despulles del Marquès d'Estella, però que el més indicat era que arribessin el dimecres al matí, i que el Govern tenia la intenció de donar a l'enterrament gran solemnitat. Després manifestà que havia tingut una conferència amb el nostre ambaixador a París, senyor Quiñones de León, el qual li havia manifestat que la família del general, que està a París, encara no havia resolt res respecte al trasllat dels restes, i que el que únicament s'havia manifestat és que aquesta nit seria embalsamat el cadàver. Aquestes eren les últimes notícies que podia donar.

Un tren especial

Madrid, 16. — El tren especial que intentava organitza la U. P. no es portarà a cap, organitzant-se, en canvi, un a

—Smith no m'ha volgut deixar unes pessetes. Vos hauríeu pensat mai que hi hagués gent així en el món?

—Si. Jo soc un de tants.

De Passing Show, Londres.

St. Antoni, 32

CARRERAS

el fotògraf preferit dels nuvis

Mataró

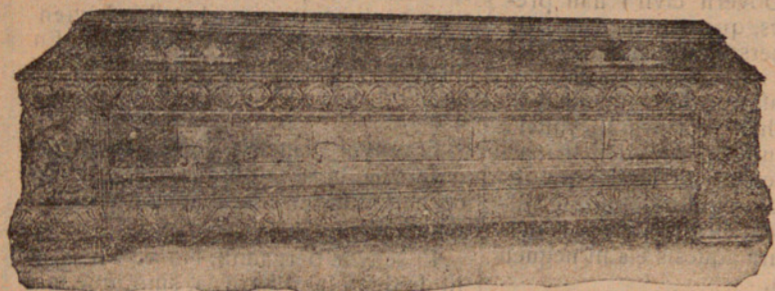
Empresa de Pompes Fúnebres LA DOLOROSA

Propietat de "LA VICTORIA, S. A."

Sant Agustí, 11 - MATARÓ - Telèfon 55

CASA CENTRAL

Rambla Catalunya, 15 - BARCELONA
Telèfons 14954 i 74777

MODEL UNIC

◆◆◆◆
SERVEI PERMANENT
A PREUS SENSE
COMPETENCIA

TRASLLAT A PROVINCIAS
I ESTRANGER

ESTUFA DE DESINFECCIÓ (gratuïta)

MODEL UNIC

Quan viguin a Barcelona

no oblidis fer-nos una visita, que sempre serà profitosa per a vostè. Poder admirar nostres exposicions als aparadors i obtenir un gran benefici, amb les compres que faci.

Recordi sempre nostres seccions de

Llaneria, Sederia, Teixits de cotó, Roba blanca, Mocadors, Rellotgeria, Bisuteria, Marroquineria, Perfumeria, Guants, Paraigües, Pisa i cristall, Confeccions, Sastreria per a senyora, senyor i nens, Camiseria, Confeccions, Gèneres de punt, Sabateria, Sombreria, Articles per a viatge, Tapisseria, Mantes, Alfombres, Matalasseria, Ornaments per al culte, Banderes, Penons, Brodats artístics, Orfebreria, Imatges, Joguines, etc., etc.

MAGATZEMS JORBA

Plaça i carrer Santa Anna
(tocant a la P. Catalunya)

BARCELONA

Servei d'auto-taxis - Cotxe Citroën 7 places

Servei especial per a casaments i bateigs

:: VALENTÍ VALLS RODON ::

Llauder, 6 - Mataró - Telèfon 186

Per encàrrecs: Bar Canaletas

PLATERIA I ORFEBRERIA EN GENERAL

Copes per esports, Gerros artístics, Serveis per cafè, etc.
Restauracions amb tota classe de Banys i Patines

Manufactures Joan Serra
Barcelona

Riera de Sant Miquel, 65.

CUPÓ REGAL

Per a donar a conèixer els seus treballs, aquesta casa farà **ABSOLUTAMENT GRATIS** una ampliació del tamany 40 per 50 centímetres, a tothom qui envii aquest cupó i una fotografia fins el dia 31 de l'actual.

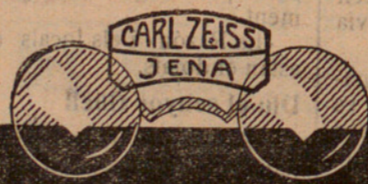
Les despeses d'embalatge i envió son a compte del client

CASA SANCHEZ - Av. Reina Victòria, 3 - Madrid

ES NECESSITEN OPERARIES

per a treballar com a montadores en les màquines Cottons,

Raó: Santa Teresa, 53

JOIES-OPTICA-RELLOTGES
DE CALITAT
Cristalls PUNKAL ZEISS
PREU FIXE

VICENS ESTEVE - Barcelona, 57

REPRESENTANT

Important casa de maquinària i tuberia desitja representant col·legiat per a la plaça de Mataró. Ofertes per escrit amb referències, a Roldós - Tirolesees n.º 1879, Vergara, 11. - Barcelona.

Falta jove de 15 a 18 anys

per a tenda de queviures.

Raó: Barcelona, 48.

Es ven la casa núm. 1

del carrer de Sant Bonaventura. 2.700 duros.

Raó: Sant Pelegrí, 17. - Mataró.

A Argentona

es ven una casa, clau en ma, de baix pis i golfà, amb aigua, electricitat, jardí etc., per 3.000 duros i dues de planta baixa solament, amb aigua i electricitat per 1.800 duros cada una. Prop del Tramvia.

Raó: Tetuan, 77. - Mataró.

CALLOS

No se lamenta V. de tener sus pies destrozados. No achaque a sus callos lo que solo es obra de su incuria. El que tiene la cara sucia es porque no se lava. El que tiene callos, juanetes, ojos de gallo y durezas, es porque no usa el patentado

UNGUENTO MAGICO

que en tres dias los extirpa totalmente. Pídale en farmacias i droguerías, 1'60. Por correo, 2 ptas. - FARMACIA PUERTO, Plaza de San Ildefonso, 4 - Madrid.

Casa prop la platja

de planta baixa i pis, amb quatre dormitoris i amb jardí, es ven per dos mil duros.

Raó: Sant Bru, 12.

USTED DEBE

adquirir un ejemplar de la extraordinaria publicación

Barcelona

en el año de la

Exposición Internacional

1929

La mejor guía del turista, con diversos itinerarios, descripciones y grabados de Monumentos, Museos, Archivos, Edificios públicos e históricos

Señas de todo el Comercio e Industria

PLANO DE LA CAPITAL con un callejero

MAPA DE LA PROVINCIA EN COLORES

REGALO DEL PLANO OFICIAL DE LA EXPOSICIÓN

2.500 páginas encuadernación lujosa

20 Pesetas en toda España

En Librerías y la Casa Editora

Amarios Kully-Ballière y Riera Reunidos

S. A.

Enrique Granados, 88 y 89 - BARCELONA

Débiles Elíxir Callol

da Vida y Juventud

Es rápido científico agradable

: IMPRENTA MINERVA :
PER A MODISTES: Maquinetes amb els seus fustons; Albums de lletres; Paper de calcar de tots colors i tinta per a marcar roba.